

Szibériai napfogyatkozás

A 2006-os, Törökországban megfigyelt teljes napfogyatkozás során felmerült, hogy célszerű lenne elutazni a következő, 2008-as eseményre is, amely még elérhető távolságban lesz hazánktól.

A Csilla internetes levelezőlistán olvastam egy hírt 2008 januárjában, hogy négy lelkes magyar amatőrcsillagász utazik a jelenség megfigyelésére. Csatlakoztam hozzájuk. A repülőjegyeket még februárban megvettük, mivel az árak folyamatosan emelkedett. A szervezést Simonkay Piroska végezte, és a Hello-Oroszország utazási iroda bonyolította le az utazásunkhoz szükséges foglalásokat, vízumot. Novoszibirszk helyett a kicsit jobb felhősségi mutatójú Barnaula esett a választás, amely kb. 200 km-re délre helyezkedik el Novoszibirszkttől, és közvetlen légi összeköttetésben áll Moszkvával.

135 másodperc a világ figyelmének központjában: az egyik helyi lap, a Svobodnij Kurs is foglalkozott a fogyatkozással

tünk Barnaulba, ahová másnap reggel érkezünk, összesen öt időzónát átlépve.

Szabadidőnket a város megismerésével, észlelőhely keresésével töltöttük. Nagyszerűt hajózáztunk az Ob folyón. Ellátogattunk a helyi planetáriumba, ahol egy remek, 50 perces előadást néztünk meg a Naprendszer bolygóiról. Elhagyva az előadótermet pár szót tudtunk váltani az intézmény igazgatónőjével, aki előző nap népszerűsítette a tévében a napfogyatkozást. Általános problémánk volt, hogy a helyiek közül csak kevesen beszéltek angolul, mi meg már elfelejtettük az orosz nyelvet...

A fogyatkozást megelőző napon a teljes magyar csapat és a szállódban megismert német amatőrtársunk (Bodo Rehberger) mikrobuszt bérelt és elutazott a kb. 350 km-re lévő Altáj-hegységbe. Már az út elején kaptunk egy defektet, amit még könnyen vettünk. Visszafelé ugyanez megismétlődött, úgy hogy alig tettünk meg 10 km-t, erősen sötétedett, ráadásul a kerékkel további technikai problémák adódtak, amit a kreatív magyar csapat és a sofőr együttesen, ha nem is villámgyorsan, de megoldott. Az éjszakában unalmasan, lassan telt az út, de

Magyar amatőrcsillagászok a barnauli planetáriumnál. Balról jobbra: Mészáros András, Brlás Pál, Tepliczky István, Simonkay Piroska és Busa Sándor, ketten az erre az alkalomra készített pólóingben

Július 27-én kora délután repültünk Moszkvába, a terminált tekintve kifejezetten elegáns domogyedővi nemzetközi repülőtéren szálltunk le, beléptünk Oroszországba, és pár óra várakozást követően tovább repül-

a csillagos ég látványa egészen jó volt, régen láttam ilyen szépen a Tejutat. Az ablakokhoz közel ülő útitársak is lelkesen figyelték az eget, meteorokat is láttak. Sajnos Bijszknél végképp beborult, hiába próbáltam a Nagy Nyári Háromszög csillagait, vagy a Jupitert meglátni, már nem sikerült. Sőt elkezdett villámlani, és egy kisebb esőzónán is áthaladtunk.

Pénteken, augusztus 1-jén, a fogyatkozás napján reggel 6-kor feküdtünk le az előző napi Altáj-hegységbeli látogatás miatt. Délelőtt a szállodában 10 órakerék ébredtem, láttam, hogy meglehetősen világos van, de amikor elhúztam a függönyt meglepődtem, mert a korábbi napokkal ellentétben zárt volt a felhőzet. Megnéztem az időjárás-jelentést a tévében: esőt mutatott Novoszibirszkre is és Barnaulra is. Sikerült felébresztenem, illetve ébren találnom a fiúkat, jeleztem, hogy „pánikhelyzet” van. Megnéztük a műholdképet, és úgy tűnt, hogy a ciklon széle ott kavargó felettünk, de délre derültet mutatott, illetve fátvolfelhőset. Rendeltünk egy mikrobuszt, csak a három, vonattal utazó amatőrtársunk (Bakos János, Kállai Levente, Tóth József) maradt a városban, mivel nekik este el kellett utazni vissza Novoszibirszkbe, hogy elérjék a lefoglalt vonatot Irkutszkba. Mi (Busa Sándor, Mészáros András, Simonkay Piroska, Tepliczky István, Brlás Pál, kiegészülve Bodo Rehbergerrel) elindultunk déli irányba, a már előző nap megismert Bijszk felé. Északról közben egy derült sáv mutatkozott és üldözött minket hosszan, mentünk már vagy 100 km-t, a felhőzet egyre tömörebb lett és a derült sáv is kezdte feladni üldözésünket. Javasoltam, hogy álljunk meg és döntsünk, hogy mi legyen, rövid tanácskozás után mindenki egyetértett azzal, hogy vissza kell fordulni.

Egyre jobban izgulva azt tapasztaltuk, hogy akárcsak 1999-ben, ismét egy front vonul el, de mögötte már érkezik a derült ég.

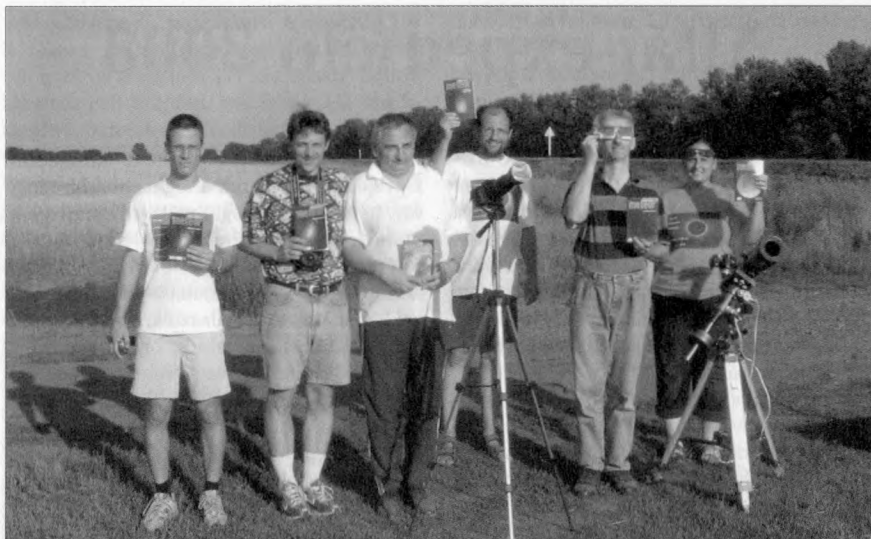
Körülbelül negyed órával az első kontaktus előtt leálltunk egy búzatáblába bevezető földúton. Félredobáltuk a szemetet, és felállítottuk a szerkentyűinket. A fényképezőgépem nem akart manuális

módban a teleobjektívvel működni, újraindítottam és automatában csinált végre egy képet a távoli fákról, azután hajlandó volt dolgozni... Készítettem pár tesztképet a még teljes Napról (Canon EOS 400 D, objektív: 75–300 mm zoom EF III USM, a részleges fogyatkozásához Baader vizuális fóliát használtam). Busa Sándornak is gondoljai voltak. A távcsőállványán az egyik tengely hajtása nem indult el. A fényképezőgépe az időzítőről kapott impulzus hatására 3–4 képet készített egy helyett, de sikerült úrrá lennie ezen a problémán is. Sanyi Antares 102/500 mm-es refraktort használt fókuszkészerezővel, Herschel-prizmával és Canon EOS 350 D fényképezőgéppel.

Kézi „nyuszi-árnnyjáték” a fogyatkozás előrehaladott fázisában (Tepliczky István)

Elkezdődött a részleges fogyatkozás, kb. percnyi pontossággal sikerült rögzíteni az időpontját: 16:43 helyi idő szerint (UT+7^h). Csak kisebb bányafelhők vonultak, az ég viszont nagyon tiszta volt. A főúton közlekedők felfedeztek bennünket, az érdeklődők (főleg a gyerekek) belenéztek mindenbe, amibe csak lehetett. A camera obscura jelenséget is sikerült bemutatni. Busa Sanyi 17:40 körül észrevette a Vénuszt 15 fokkal K-re a Naptól – 1–2 perc elteltével én is megtaláltam. A Merkúr csak a teljesség

Meteorral a világ körül, ezúttal Szibériában! Az expedíciós csapat egy része – Bodo Rehberger lelkes német amatőrcsillagászzal kiegészülve – boldogan, a jelenség végén (további három magyar, a vonatozók, Barnaul belvárosából figyelte meg a jelenséget)

alatt látszott, a Naptól 3,3 fokkal keletre. Minimum napkorona volt megfigyelhető, szálas, egyenletes, körkörös eloszlású. A bárányfelhők alja fekete volt, a horizont sötétkék, világoskék, sárga, narancssárga, barna. Fantasztikusan szép fogyatkozás volt, amelyet a tiszta égbolt, a közeli bolygók és a bárányfelhők tettek felejthetlenné. A lehülés jól érezhető volt, a Barnaulban tartózkodó magyarok 9 fok hőmérséklet-csökkenést észleltek, 32 fokról 23 fokra hűlt a környezet, majd este 7 órára 30 fokra tért vissza. A szél is felkerekedett a teljesség környékén.

A rózsaszín protuberanciákat szabad szemmel nem is láttam, csak utólag, a képeken. Majd újra jelentkezett a gyémántgyűrű, és ismét megjelent a Nap keskeny sávja. Követük a részleges fogyatkozást visszafelé, közben egyre több felhő ment a Nap elé, de ezen már nem izgultunk, nagyon boldogok voltunk, hogy sikerült a megfigyelés. Mészáros András a környezetet filmezte kamerával, Simonkay Piroska halszemoptikával fotózott filmre, Tepi szintén környezeti képeket, videókat készített kompakt kamerával.

A sofőr alig várta, hogy összepakoljunk, hamar elértük Novoaltajszkot, majd Barnault. Útközben nézegettem a fényképezőgép LCD kijelzőjén, hogy mit csináltam és elégedett voltam az olcsó, de nagyon hasznos teleobjektívvel és a fényképezőgéppel. Megérkezés után vacsorával ünnepeltünk a szállóhoz közeli étteremben.

A hazaindulásig hátralévő időt pihenéssel, a csapat másik, „vasutas” fele pedig vonatozással töltötte. Fejünkben még ott motoszkál a sok emlék, egy gyönyörű teljes napfogyatkozás élménye és valószínűleg az is, hogy megpróbálkozunk még távoli tájakon megfigyelni egy hasonló jelenségeket.

Brlás Pál

Expedíciós felvételek az interneten:

Brlás Pál felvételei: <http://invitel.hu/brlas1/TSE2008.htm>

Busa Sándor felvételei: <http://bus07.extra.hu>